

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA PRO POSLANECKOU SNĚMOVNU PARLAMENTU ČR

Vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "ústavní zákon o bezpečnosti ČR"), vyhlásila usnesením vlády č. 194 ze dne 12. března 2020 nouzový stav pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru /označovaný jako SARS CoV-2/ na území České republiky na dobu od 14.00 hodin dne 12. března 2020 na dobu 30 dnů.

O vyhlášení nouzového stavu předseda vlády neprodleně dne 12. března 2020 informoval Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky podle čl. 5 odst. 4 ústavního zákona o bezpečnosti ČR.

Podle čl. 6 odst. 2 ústavního zákona o bezpečnosti ČR se nouzový stav může vyhlásit nejdéle na dobu 30 dnů. Uvedená doba se může prodloužit jen po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny. Z uvedeného vyplývá, že vyhlášení prodloužení nouzového stavu schvaluje vláda ČR, přičemž tak může učinit pouze po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny.

Nadále jsou bez pochyby naplněny podmínky pro vyhlášení nouzového stavu podle čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti ČR. Česká republika je nadále ve stavu zákonného jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožuje životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.

Epidemiologie onemocnění COVID-19 se v ČR dynamicky vyvíjí, přičemž je patrné, že křivka vzestupu pozitivně diagnostikovaných osob ještě nedosáhla svého stabilního růstu. Důvodem je zásadní vliv rostoucí testové kapacity – s rostoucím počtem testovaných osob v podstatě lineárně narůstá počet osob pozitivně diagnostikovaných. Stále tedy v podstatě měříme spíše naši testovací efektivitu než skutečnou epidemickou nálož v populaci.

Znalost celkového počtu nakažených osob je přitom velmi podstatná pro nastavení přesných a exaktních predikcí budoucího vývoje. Za současného stavu stále existuje významné riziko, že se v populaci pohybuje velké množství nediodagnostikovaných, ale nakažených osob, které by při uvolnění vládou přijatých opatření způsobily masivní šíření onemocnění, včetně významného zásahu vysoce rizikových skupin obyvatel (polymorbidní pacienti, senioři, apod.).

Výše uvedené je zásadním důvodem, proč je nezbytné v omezujících vládních opatřeních dále pokračovat, samozřejmě pouze po nezbytně nutnou dobu. V týdnu od 30. března 2020 byl zahájen projekt „chytré karantény“ a dále dojde k posílení testovacích kapacit systému.

Zásadní nárůst počtu prováděných testů nám poskytne prostor pro kvalitní odhad skutečného počtu nakažených osob, včetně např. osob s bezpříznakovým průběhem onemocnění (literatura zde uvádí rozptyl od 5 % do 40 %(!), lze se proto reálně opřít pouze o vlastní data, vycházející ze situace v České republice). Prodloužení vládních opatření poskytne pro uplatnění chytré karantény a vyššího počtu prováděných testů prostor a umožní nám poznat epidemiologii COVID-19 v České republice a opatření tak dále cíleně a lépe řídit.

Dalším důvodem pro prodloužení nouzového stavu a vládních opatření přijatých v jeho rámci je jejich prokazatelná účinnost. Pro posouzení vlivu má velký význam stavový model šíření nemoci a jeho klíčový parametr R (reprodukční číslo, udávající, kolik jiných osob průměrně nakazí jeden infikovaný jedinec). Pro dobu počátku šíření pandemie v ČR bylo již doloženo číslo 2,64, které bylo srovnatelné s výchozí situací řady jiných zemí, z nichž mnohé ale nedokázaly včasnými opatřeními R efektivně snížit (Itálie, Španělsko, Velká Británie, Spojené státy americké). První vlna opatření v České republice proběhla po 12. březnu 2020 a je tedy možné její dopad exaktně a s dodatečným časovým odstupem měřit. Je prokázáno, že tato opatření vedla k velmi podstatnému snížení hodnoty R na 1,10 – tento vývoj dává pro Českou republiku šanci situaci dále směřovat žádoucím směrem.

Prediktivní modely Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR a Ministerstva zdravotnictví publikované podle výše uvedených předpokladů a hodnocení první vlny opatření predikovaly cca 3 000 diagnostikovaných pacientů k 31. březnu 2020. Realita prokázaná k půlnoci 30.3. byla 3001 pacientů – přesnost predikce je mimo jiné dalším dokladem efektu již přijatých opatření, která mimo jiné zabránila masivnímu nárůstu počtu onemocnění. Predikce vývoje na další období vyžaduje delší časový odstup od zahájení další vlny opatření – což je mimo jiné další významný důvod potřeby prodloužení platnosti opatření.

Vybudované prediktivní modely a informační systém jsou mimo jiné zárukou, že přibližně v polovině dubna 2020 bude mít Česká republika k dispozici exaktní data, která umožní flexibilně reagovat na situaci a řízeně uvolňovat přijatá opatření.

Česká republika, ústřední orgány státní správy, orgány ochrany veřejného zdraví, poskytovatelé zdravotních služeb a poskytovatelé sociálních služeb i další subjekty potřebují nakupovat jak nezbytné osobní ochranné prostředky, tak další výrobky jako jsou například

ventilátory. Z důvodu zajištění ochrany je za současné situace základním bezpečnostním zájmem České republiky provádět nákupy ochranných a zdravotnických potřeb bez časové prodlevy. Jednotliví zadavatelé tak nemusí během trvání nouzového stavu zadávat související urgentní veřejné zakázky v zadávacím řízení, neboť bezpečnostní zájem státu na ochraně životů je upřednostněn před principy zadávání veřejných zakázek. Standardní postup v zadávacím řízení (včetně jednacího řízení bez uveřejnění) by v současné situaci prakticky vyloučil zdárnou realizaci nákupu osobních ochranných prostředků ve větším objemu a krátkém čase.

Zejména v oblasti osobních ochranných prostředků je nejen český, ale i globální trh s těmito klíčovými prostředky pro ochranu nejen, avšak především, zdravotnických a sociálních pracovníků, velmi deformován.

Stávající pandemie se závažně projevuje v naprosté většině států světa a celá řada zemí se ve stejný čas snaží nakoupit od výrobců tyto osobní ochranné prostředky. Jejich výroba je však limitovaná a zároveň negativně ovlivněná tím, že dopadá na výrobní kapacity stávajících výrobců.

Je třeba ocenit, že tato globální krize přispívá k vynalézavosti a mobilizaci nových kapacit pro výrobu zásadních osobních ochranných prostředků, avšak děje se tak postupně, s pomalým náběhem těchto kapacit, které sice mají potenciál významně přispět k dodávkám osobních ochranných prostředků pro potřebné pracovníky, avšak až s jistým časovým odstupem.

Opatření k zamezení šíření pandemie

Konkrétní opatření jsou schvalována k maximálně možnému zamezení šíření pandemie. Jejich úplný přehled je zveřejněn na webové stránce vlády (<http://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/prehled-vladnich-usneseni-od-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-180608/>).

Za nejdůležitější opatření lze považovat:

- dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic s Německem a Rakouskem (usnesení vlády č. 197),
- zákaz vstupu pro všechny cizince přicházející z rizikových oblastí a zákaz občanům České republiky a cizincům s trvalým nebo s přechodným pobytem nad 90 dnů na území České republiky vstupu do rizikových oblastí (usnesení vlády č. 198),
- zákaz hromadných akcí nad 30 osob (usnesení vlády č. 199),

- zákaz osobní přítomnosti žáků a studentů ve školách (usnesení vlády č. 201),
- zákaz vstupu pro všechny cizince s výjimkou cizinců pobývajících s přechodným pobytem nad 90 dnů nebo trvalým pobytem na území České republiky a zákaz občanům České republiky a cizincům s trvalým nebo s přechodným pobytem nad 90 dnů na území České republiky vycestovat z území České republiky (usnesení vlády č. 203),
- povinnost občanů, kteří pobývali na území rizikových oblastí, ohlásit po návratu tuto skutečnost praktickému lékaři, který jim nařídí karanténu (usnesení vlády č. 209),
- zákaz maloobchodního prodeje a prodej služeb v provozovnách a zákaz přítomnosti veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb (usnesení vlády č. 211),
- zákaz volného pohybu osob na území celé České republiky (usnesení vlády č. 215),
- omezení provozu orgánů veřejné moci a správních orgánů (usnesení vlády č. 217),
- zákaz pohybu a pobytu na všech místech mimo bydliště, bez ochranných prostředků dýchacích cest (usnesení vlády č. 247),
- nastavení pravidel a vytvoření právního rámce pro orientační trasování polohy osob, u kterých byla prokazatelně potvrzena nákaza COVID-19 (usnesení vlády č. 250),
- zajištění lůžek, personálních kapacit a stanovení hygienicko-epidemiologických opatření pro potřeby zajištění akutní péče o pacienty s onemocněním COVID-19 (usnesení vlády č. 258).

Stanovisko Ústředního krizového štábu

Posouzením důvodů pro prodloužení nouzového stavu se na svém jednání konaném dne 1. dubna 2020 zabýval také Ústřední krizový štáb, který vládě ČR doporučil požádat Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR o prodloužení nouzového stavu o dalších 30 dnů.

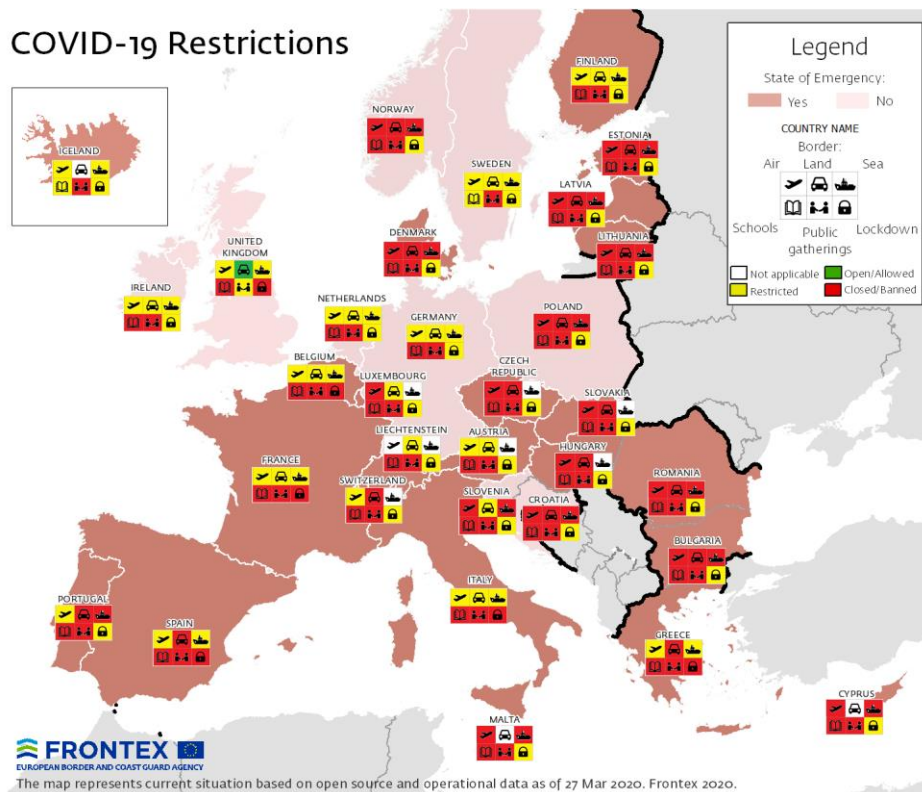
Situace v zahraničí

Vyhlášení, resp. prodloužení nouzového stavu je zcela přiměřené tomu, jak na stávající situaci šíření nového koronaviru SARS-CoV-2 reagují jiné státy, zejména pak členské státy Evropské unie.

Všechny státy Evropské unie přijaly v uplynulých dvou až třech týdnech opatření, která svým rozsahem odpovídají vyhlášenému nouzovému stavu v České republice. Itálie vyhlásila mimořádný stav na dobu šesti měsíců. Stejný krok, obvykle na dobu jednoho měsíce, ale i déle, učinily Belgie, Bulharsko, Kypr, Estonsko, Finsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Rumunsko, Slovensko či Španělsko, stejně tak jako např. spolková země

Bavorsko. Z dalších evropských zemí dále pak Albánie, Bosna a Hercegovina, Severní Makedonie, Srbsko, Švýcarsko či Ukrajina.

Celá další řada států pak sice formálně nevstoupila do nouzového stavu, nicméně začala přijímat opatření tomuto stavu odpovídající – Rakousko, Chorvatsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko, Švédsko, ale také Velká Británie, Norsko či Černá Hora.

Většina zemí vyhlásila nouzový, resp. mimořádný stav v průběhu druhého březnového týdne, nejpozději okolo 18. března 2020 a to, jak již bylo uvedeno výše, na obvyklou dobu 30 dní. Řada opatření proto vyprší okolo, resp. po velikonočních svátcích. Na druhou stranu jsou státy, které vyhlásily mimořádný stav na dobu automaticky delší (např. Estonsko do 1. května 2020, Kypr do 30. dubna 2020). V dalších zemích EU, např. Lucembursku, se již naopak rozhodlo o prodloužení stavu nouze. V tomto konkrétním případě o 3 měsíce, tj. do 18. června 2020.

Ať již formálně ve stavu nouze, resp. mimořádném stavu, všechny státy EU přijaly více, či méně přísná pravidla. Všechna přijatá opatření se však shodují na nutnosti omezení v oblasti „social distancing“. Jakkoliv se přijatá opatření liší v mírných detailech, např. přesné vzdálenosti, kterou je třeba dodržet, maximálním počtu osob pohybujících se společně, nutnosti mít zakrytý obličej (ústa a nos), hlavní opatření jsou zcela shodná. Pohyb veřejnosti

byl napříč Evropou omezen na nezbytné minimum, stejně tak jako provoz obchodů, restaurací a služeb. Byl doporučen výkon práce z domova a omezení pohybu venku na zcela nezbytné minimum.

S postupným vývojem epidemie, která v naprosté většině zemí ještě nedosáhla svého vrcholu – v nejpostiženější Itálii a Španělsku, se očekává vrchol epidemie v tomto, resp. příštím týdnu, s jen postupným snižováním počtu nakažených, a to za předpokladu dodržení veškerých proti pandemických opatření, členské státy Evropské unie přikračují k prodlužování přijatých opatření. Finsko např. již v minulém týdnu rozhodlo o uzavření kaváren, restaurací a barů až do 31. května 2020. Belgie pak počítá se zákazem volného pohybu osob až týden po konci velikonočních svátků (do 19. dubna 2020) s pravděpodobným prodloužením do 3. května 2020. Současně je toto téma v Evropské unii řešeno i na expertní úrovni. Na jednání Výboru pro zdravotní bezpečnost, které se uskutečnilo dne 30. března 2020, informovala Komise členské státy, že se stále nachází v klíčové fázi akutní epidemie, kdy reprodukční číslo R ještě v žádné zemi nekleslo na hodnotu, která by vedla k zásadnímu zpomalení, či snad zastavení nárůstu pacientů, že unáhlené zrušení přijatých opatření a rozvolnění režimu by mohlo situaci dramaticky zhoršit. Komise, konkrétně Evropské centrum pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC), je v tomto ohledu aktivní, momentálně vypracovává scénáře pro rušení opatření, které bude následně konzultovat s členskými státy a ve vhodnou dobu je vyzve, aby v souladu s nimi začaly uvolňovat současný režim.

Jak již bylo uvedeno výše, z informací, které pravidelně předávají zastupitelské úřady České republiky v zahraniční vyplývá, že s postupujícím časem si členské státy uvědomují, že opatření nebude možné uvolnit tak brzy a v takovém rozsahu, jak bylo původně zamýšleno, tj. v čase okolo velikonočních svátků. Na druhou stranu jsou si všechny státy vědomy nutnosti uvolňovat zejména restriktivní příkazy, které vedly k faktickému zastavení ekonomického chodu země. Nouzový, resp. mimořádný stav, však zemím poskytuje nejen možnost účinněji prosazovat opatření, vedoucí ke zpomalení postupu epidemie tak, aby jej byly dané zdravotní systémy schopné zvládnout a nedošlo tak k zahlcení kapacit lůžek intenzivní péče, ale také obstarávat celosvětově nedostatkové osobní ochranné pomůcky, testy, či laboratorní vybavení nezbytné k testování potencionálních pacientů, a to vše bez nutnosti vyhlašovat zadávací řízení na veřejné zakázky, které jsou v době nutnosti krizového řízení z časového hlediska zásadně komplikující.

Většina zemí západní Evropy je co do průběhu epidemie napřed (např. Itálie, Španělsko, Německo atd.). Ať už v řádu týdnů, či jen několika dnů. Lze tedy očekávat, že vrchol epidemie se v České republice dostaví s přibližně dvou až tří týdenním zpožděním. I pokud bychom tak

vycházeli z předpokladu, že tyto státy svá opatření neprodlouží a budou od nich upouštět v období po Velikonocích, budou tak činit v řadě případů už po předpokládaném vrcholu probíhající epidemie, nikoliv na jejím vrcholu, jako v případě České republiky. Prodloužení nouzového stavu se tedy jeví jako nutné i z tohoto hlediska. Nutné je však uvést, že mnoho modelů ukazuje, že probíhající epidemie postupuje v Evropě pomaleji, než bylo odhadováno, a vrcholu tak i v západní Evropě dosáhne až v druhé polovině dubna. Je logické předpokládat, že žádný stát nepřistoupí k rozvolňování opatření v době kulminující epidemie.

V řadě států tak probíhá diskuze o délce možného prodloužení, stejně tak jako o striktnosti přijímaných opatření v rámci přijatých nouzových, resp. mimořádných stavů, či o kritériích, která je nejvhodnější použít pro stanovení vhodné doby ukončení platnosti přijatých nouzových opatření. Velmi obvyklá je pak situace, kdy experti doporučují delší platnost opatření než politické vedení země. Experti ve Velké Británii očekávají trvání mimořádných opatření do konce května, někteří až do června. V Portugalsku pak vrchol epidemie očekávají v polovině května s tím, že do té doby nebudou opatření uvolněna. Velmi detailní diskuze nyní probíhá např. v Německu, kde možná jedním z rozhodujících kritérií bude doba, za kterou se zdvojnásobí počet nových pacientů – 10 dní (nyní 5,5 dne).

Je třeba se také zaměřit se na opatření přijatá v sousedních státech České republiky. Podle Evropské komise, ale i řady členských států, je potřeba, aby uvolňování opatření probíhalo koordinovaně se sousedními státy, a to především s ohledem na přeshraniční pohyb osob.

Rakousko

Nově odhaduje, že vrchol epidemie by mohl nastat v období od poloviny dubna 2020 do poloviny května 2020. Spolková vláda vyhlásila od 16. března 2020 pro celé území Rakouska rozsáhlá omezení vycházení. Výjimky byly stanoveny na ohrožení života, zdraví či majetku, pomoc potřebným, nutné pochůzky (nákup potravin, návštěva lékárny apod.), práce, kterou není možné vykonávat z domova, vycházky bez doprovodu, případně v doprovodu osob, se kterými osoba sdílí domácnost. Platí přitom povinnost zachovávat od dalších osob odstup nejméně jeden metr.

Uzavřeny byly všechny obchody s obdobnými výjimkami jako v České republice. Otevírací doba neuzavřených obchodů byla následně 22. března 2020 omezena, a to od 7:40 hod. do 19:00 hod. Na jednom místě se nesmí setkávat více než pět lidí v stejný čas, uzavřena budou všechna sportoviště a dětská hřiště a další veřejná prostranství.

Základem uvedených opatření se stal legislativní balíček, schválený Národní radou rakouského parlamentu 15. března 2020. Opatření byla původně schválena na dobu jednoho týdne, následně byla prodloužena do 13. dubna 2020. Jejich hlavním deklarovaným cílem je snížit tempo nárůstu počtu nakažených pod 10 % denně. S ohledem na zhoršující se epidemiologickou situaci byla dne 30. března 2020 přijata další opatření (např. povinný home office pro starší občany, či chronicky nemocné, nebo povinnost nosit roušky) s tím, že tato opatření budou platit i po 13. dubnu 2020.

Slovensko

Slovensko vyhlásilo nouzový stav v neděli 15. března 2020 s tím, že nejpřísnější opatření měla trvat 14 dní. Dne 25. března 2020 bylo nařízeno uzavřít každou neděli provozovny maloobchodu, které mají doposud povoleno mít otevřeno (prodejny potravin, lékárny, drogerie,...). Neděle má sloužit jako sanitární den (povinná desinfekce prostorů). Stejně tak byl pozastaven výkon poskytování sociálních služeb v denních stacionářích, klubech důchodců, dětských jeslích apod., dále bylo zakázáno vycházet a pohybovat se na veřejnosti bez překrytí horních dýchacích cest (např. respirátorem, rouškou, šálem, šátkem apod.). Dne 25. března 2020 byl také vyhlášen nouzový stav na celém území státu pro pracovníky ve zdravotnictví, v sociálních službách a v pohřebnictví. Pracovníci nesmí uplatnit právo na stávku.

Polsko

Polská vláda zakázala od 24. března 2020 opouštění bydliště s výjimkou přemísťování se do/z práce, pro dobrovolníky pomáhající v boji s COVID-19, pro případy zajišťování nezbytných životních potřeb (nákup, lékař, venčení psa, péče o blízké), využívání bulvárů, parků a hřišť. Na ulici se nesmí v těsném kontaktu pohybovat více jak dvě osoby (s výjimkou rodin) a v prostředcích hromadné přepravy osob je nutné sedět ob jedno místo od ostatních spolucestujících (kapacita těchto dopravních prostředků je nově dána polovinou obvyklé kapacity). Pohřbů a náboženských obřadů se nesmí účastnit více jak pět osob plus osoba vedoucí obřad. Již dne 20. března 2020 polská vláda rozhodla o prodloužení uzavření všech typů škol do 10. dubna 2020. Do odvolání zůstávají pro veřejnost uzavřena muzea, divadla a kina.

Německo

V případě Německa se přijatá opatření liší v závislosti na dané spolkové zemi s tím, že nej přísnější opatření jsou zavedena v nejvíce postiženém Bavorsku. Občané se nesmí shromažďovat ve vyšším počtu než dvou osob. Výjimka platí jen pro rodiny a osoby žijící v jedné domácnosti. Na veřejnosti musí být dodržován odstup minimálně 1,5 m, lépe 2 m. Uzavřeny jsou všechny restaurace, lze provozovat pouze dodávky domů a tzv. prodej přes ulici. Uzavřena jsou všechna kadeřnictví, masážní, kosmetické a tetovací salony. Dále kancléřka zdůraznila nutnost dodržovat tato opatření, která budou platit minimálně dva týdny. Nejde o „doporučení“ vlády, ale o pravidla, která budou kontrolována a vymáhána policií. Vedoucí úřadu spolkového kancléřství uvedl, že omezující opatření nebudou uvolněna před 20. dubnem 2020.